

oratorijum za koncentracioni logor

janoš pilinski

Scena: prazna pozornica ili koncertni podijum. Hor polukružno zauzima mesto na pozornici ostavljajući na sredini uzan prolaz. Iznad pozornice reflektori u vodoravnom položaju.

Lica: DEČAK; STARICA; R.M., devojka. Svo troje su logoraši.

Dok se orkestar štimuje prvo se pojavljuje R.M., zatim DEČAK, i na kraju STARICA. R.M. na sebi ima robijaško ruho, ošišana je na kraiko; Starica je u crnom; Dečak je obučen u sivi mantil od gustog platna. Svo troje sa upaljenim svećama u ruci stanu na sredinu pozornice, na njen početak, ispred njih na stalku za note stoji libreto, koji za vreme predstave slobodnom rukom listaju. Dečak stoji u sredini, desno od njega je devojka, levo starica. Orkestar se utiša. Pauza.

R.M.
Ja sam iz Varšave.

STARICA
Ja iz Praga.

DEČAK
Ja ne znam odakle.

STARICA
(Podigavši glavu)
Kao da su klinovi zazveckali.

R.M.
Kao da su klinovi zazveckali!

DEČAK
Tada sam prvi put video noć!

STARICA
Klinovi se nisu probudili.

R.M.
Ja sam vrištala u kutiji!

STARICA
Nisam se više probudila.

R.M.
Ja sam iz Varšave.

STARICA
Ja sam iz Praga.

DEČAK
Ja ne znam odakle.

STARICA
Bila je noć kada smo napustili grad.

R.M.
Osvetljeni, zaboravljeni.

STARICA
Pucketale su ledeno prazne zvezde.

R.M.
Pucketale su ledeno prazne sijalice.

STARICA
Kao da su klinovi zazveckali.

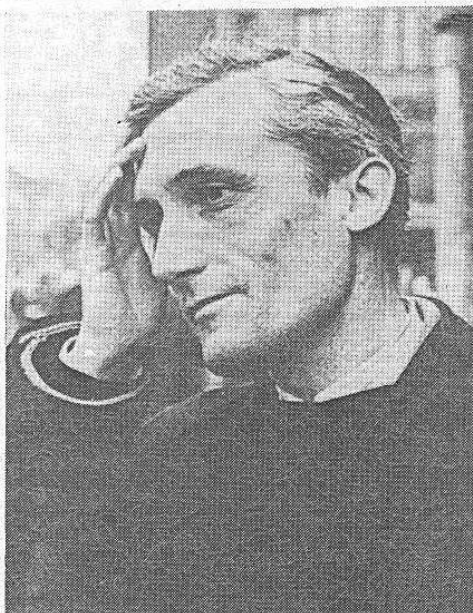
R.M.
Lica, ruke. Iscrpljeni krš.
Pljuštala je slobodna masa.

STARICA
Svetlost na zaboravljenom licu.

R.M.
Bore u nikad viđenom licu.

STARICA
Grade moj, zar si samo toliko?

R.M.
Osvetljeni, zaboravljeni.

DEČAK
Od sada mi se ne obraćajte.

R.M.
U svom životu ne videh kuću!
Stajala je među jelkama, na kraju drvoreda.
Prozori su se sijali.
Nisam je dodirnula rukama.
Dotakla sam je veoma pažljivo.

Zaboravi me, zaboravi me, ljubavi!
Koga briga za životinju uz stablo?

STARICA
Pisari na mesečini.

R.M.
Crkve i groblja.

STARICA
Stabla oraħa, seljaci tamničari.

R.M.
Spisi polusna; igla i konac.

STARICA
Samrtna tišina.

R.M.
Gotska slova.

STARICA
Nemačka.

DEČAK
Neko je ležao na kamenom stolu
veoma daleko i strašno blizu.

STARICA
Kao da je bio kuća cveća,
ali u njemu nije bilo cveća.
Jedan jedini dugačak hodnik;
zidovi čerpića, ali topli kao zemlja.
Hodnik se na kraju raširio,
i svetlo kao monstranca.

R.M.
(Kao u neakvoj drugoj priči, sa većom
jednostavnošću.)
Živeo jednom negde jedan
usamljeni vuk.
Usamljeniji od anđela.
Jednom je zabasao u neko selo,
i zaljubio se u prvu kuću koju je ugledao.

Već joj je i zid zavoleo,
milovanja klesara,
ali ga je prozor zaustavio.

U sobi su sedeli ljudi.
Osim Boga nikada ih niko
nije video tako lepim
kao ova životinja čistog srca.

Uveče je zatim ušao i u kuću,
stao je na sredinu sobe
i više se nikada odatle nije pomerio.

Stojao je širom otvorenih očiju,
cele noći i ujutru kada su ga ubili.

DEČAK
Mi smo mrtvi, jel da?

R.M.
Kao da je bio kuća cveća,
ali u njemu nije bilo cveća.
Jedan jedini mračni hodnik,
i zidovi od čerpića, topli kao zemlja.
Bilo je poslepodne, negde oko tri.
Hodnik se na kraju raširio,
i sveteleo kao monstranca —

Krov kuće je mogao biti od stakla,
jer se sunce nije moglo dalje probiti.
Neko je ležao na kamenom stolu
go i konačan.

STARICA
Pisari u mesečini.

R.M.
Crkve i groblja.

STARICA
Stabla oraħa, seljaci tamničari.

R.M.
Spisi polusna; igla i konac.

STARICA
Jedan jedini ogroman udarac.

R.M.
Mrtvaci u plamenu magnezijuma.

STARICA
Samrtna tišina.

R.M.
Gotska slova.

STARICA
Nemačka.

R.M.
Kasno je. Sa mnom je još samo
konac raspadajućeg mi ruha.
Pokidam ga i stavim u usta.
Ležim mrtva, tu na vrhu svog jezika.

STARICA
Najdraži, ne sudite!

DEČAK
Postoji sedam kocki.
Prvu ne poznajem.
Druga je: putevi i daljine.
U trećoj su vojnici.
U četvrtoj smo mi.
U petoj su: glad i hleb!
U šestoj je tišina.
Sedmu ne poznajem.

R.M.
Sanjam da ću se probuditi.

STARICA
Pokušaj, mila, šta možeš izgubiti? Možda!

R.M.
Jako se bojim da ga mogu izgubiti. (Pauza.)
Žurno sam prošla preko mrtvog dvorišta.

STARICA
Izgubljena si! Nemaš šta da izgubiš!

R.M.
Osećam, tu je, veoma blizu.

STARICA
Blizu, kako samo mi možemo voleti.

R.M.
Tu je. Srce mi je stalo.

STARICA
Provali njegova vrata. Mi to sada smemo.

R.M.
Plačem. Tu je na mom licu.
Tu je sve što je moje i što nije.

STARICA
Da, ako bismo samo jedno mogli saznati,
možemo li načeti na kraju
ne našu, nego tuđu samoću;
žrtve koja se boji,
ubice koji ne oseća da je ubio!
onoga koji ne sme saznati za nas.

R.M.
Ovde, niz moje lice sve teče.

DEČAK
Prvu kocku ne poznajem.
Druga je: putevi i daljine.
Tamni putevi i prazna daljina.

STARICA
(Pruži ruku u vazduh.) Počinje sneg.
U Pragu je zima.
Pod staklenim krovom stoji stočić.
Jedna noga mu se klima.
Satni mehanizam se okreće.
Nekada sam mislila, tu sam.

DEČAK
U četvrtoj smo mi.

R.M.
Osvetljeni, zaboravljeni.

STARICA
Žurno sam prošla preko Vencelovog trga.
(Pauza.)

(Priča sama sa sobom.) Ljudi,
smilujte se!

R.M.
Potpuno sama.
Sa mnom je još samo
konac raspadajućeg mi ruha ostao,
preuzevši jednu nenapisanu sudbinu linije.

Ništa ne postoji, samo mesto i vreme,
gde poslednji put vode računa o nama.

Samo ja jesam i oni. (Pauza.) Koji još spavaju.

STARICA
Mili, ne sudite!
Živeli smo ovde kao stoka.
Kao svinje smo ležali u prašini,
ipak kada bi hranu dotakli jezikom
bila bi blaga kao telo Boga.

DEČAK
U šestoj je tišina.

R.M.
Sanjam da ću se probuditi.
Noć je neverovatno duboka.
Jedva jesam.
Jedna jedina soba,
Samo jedan prozor svetli: njegov.
I taj je prazan.
Kao razbijeno ogledalo
pada mu soba, a na tlo ne može pasti!

List po list moram rastvoriti
meku šumu. Sva je u ranama.
Premirem, dok mu lepu glavu oslobadam
iz pokislog lišća.

Lepši je od najlepše devojke —
Nema više šume.
Šta još hoćeš od nas?
Smrt ti ne damo, ne damo.
Nju ćemo čvrsto zagrliti i nećemo je dati.

R.M.
Kako je mek vazduh.
Klokot u oluku, zid barake, daljina.
Do radosti usporeno propadanje.

DEČAK
U šestoj je tišina.

R.M.
Nemoguće je da se
slab puls trudi,
pokušava da opstane.

DEČAK
U šestoj je nemost.

R.M.
Sve je stalo. U Varšavi je veče.
Belo čebe mi je pokrivalo krevet!

STARICA
Mili moji! Mili moji!

R.M.
Moj tamni nebeski raju.
(Ugase se i reflektori.)

STARICA
Bila je kao probušena šaka.
Sijali su joj se prozori.
Svetlili na kraju drvoreda.
U sobi su sedeli ljudi.
Prolazili smo drumom.
Kuću zaklanja drveće.

R.M.
Kasno je. Sa mnom je ostao
još samo konac raspadajućeg mi ruha.
Pokidam ga i stavim u usta.
Ovde, niz moje lice sve teče.

DEČAK
Sedmu kocku ne poznajem.

R.M.
Samo ja jesam i oni koji još spavaju.

STARICA
Pisari u mesečini.

R.M.
Crkve i groblja.

STARICA
Stabla oraha, seljaci tamničari.

R.M.
Spisi polusna: igla i konac.

STARICA
Jedan jedini ogroman udarac!

R.M.
Mrtvaci u magnezijumskoj svetlosti.

STARICA
Svetlost na zaboravljenom licu.

R.M.
Bore u nikad viđenom licu.

STARICA
Kao da su klinovi zazveckali.

R.M.
Kao da sam zazveckala klinovima.

DEČAK
Prvi put vidim noć!

R.M.
Vrištala sam u kutiji!

STARICA
Neću se više probuditi.

DEČAK
(Iskorakne jedan korak. Malo izdvojen, obe
ruke pruži pred sebe.)
Nesrećan je onaj tren kada
usamljenik otkrije sebe,
i pomisli da i drugom
može biti važna ova ruka, pogrbljenost,
i kada zaželi da ga vole.

R.M.
Ja sam iz Varšave.

STARICA
Ja iz Praga.

DEČAK
Ja ne znam odakle.

(Reflektori se upale.)

S mađarskog:
Oto Horvat